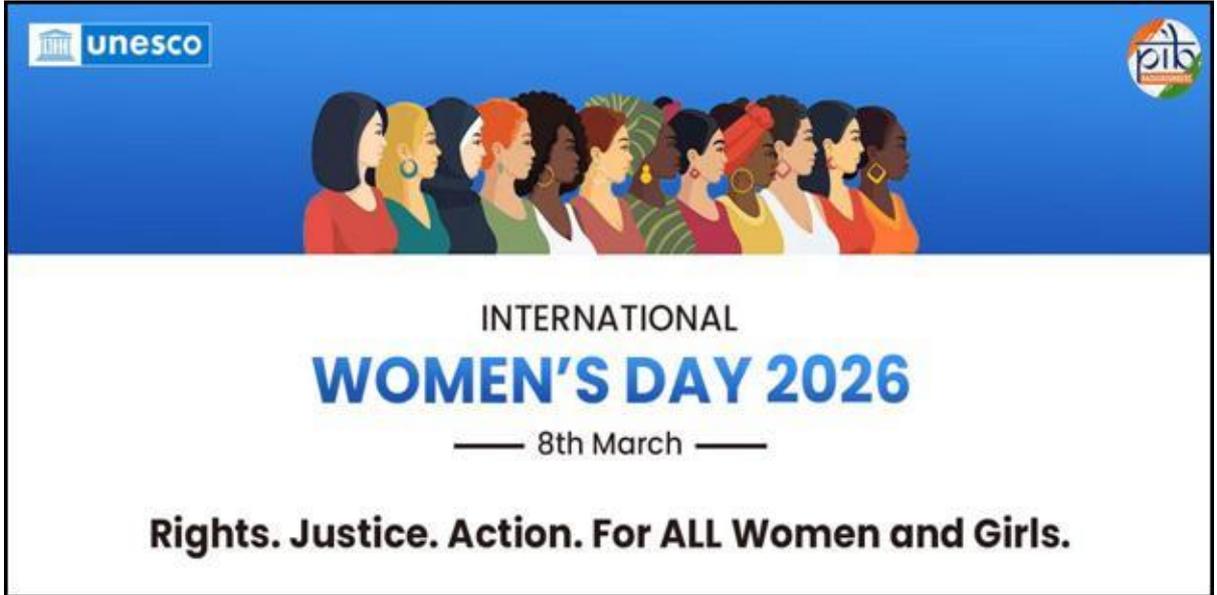

అంతర్జాతీయ మహిళా దినోత్సవం 2026: ముఖ్యాంశాలు

నేపథ్యం:

- **తేదీ:** ప్రతి సంవత్సరం మార్చి 8న జరుపుకుంటారు.
- **2026 థీమ్ (Theme):** "హక్కులు. న్యాయం. అందరు మహిళలు మరియు బాలికల కోసం చర్య" (Rights. Justice. Action For ALL Women and Girls.).
- **గ్లోబల్ క్యాంపెయిన్:** "గివ్ టు గెయిన్" (Give to Gain) - లింగ సమానత్వం కోసం పరస్పర సహకారం.
- **చారిత్రక నేపథ్యం:** 1917లో రష్యాలో మహిళలు చేసిన "బ్రెడ్ అండ్ పీస్" నిరసన (మార్చి 8) ఆధారంగా ఐక్యరాజ్యసమితి 1977లో దీనిని అధికారికంగా గుర్తించింది.

1. రాజ్యాంగ రక్షణలు మరియు చట్టాలు

పోటీ పరీక్షలలో తరచుగా అడిగే నిబంధనలు:

- **ఆర్టికల్ 15:** మతం, కులం, లింగం ఆధారంగా వివక్షను నిషేధిస్తుంది.
- **ఆర్టికల్ 16:** ప్రభుత్వ ఉద్యోగాలలో సమాన అవకాశం.
- **ఆర్టికల్ 39:** స్త్రీ, పురుషులకు సమాన జీవనోపాధి మరియు సమాన పనికి సమాన వేతనం.
- **ఆర్టికల్ 42:** ప్రసూతి సౌకర్యాలు మరియు మానవీయ పని పరిస్థితులు.

- ఆర్డికల్ 243 (D & T): పంచాయతీలు, మున్సిపాలిటీలలో మహిళలకు 1/3 వంతు రిజర్వేషన్లు.
- 106వ రాజ్యాంగ సవరణ (నారీ శక్తి వందన్ అధినియం, 2023): లోక్సభ మరియు రాష్ట్ర శాసనసభలలో మహిళలకు 33% (1/3) రిజర్వేషన్లు కల్పిస్తుంది.
- POSH యాక్ట్ (2013): పని ప్రదేశాల్లో మహిళలపై లైంగిక వేధింపుల నిరోధక చట్టం.

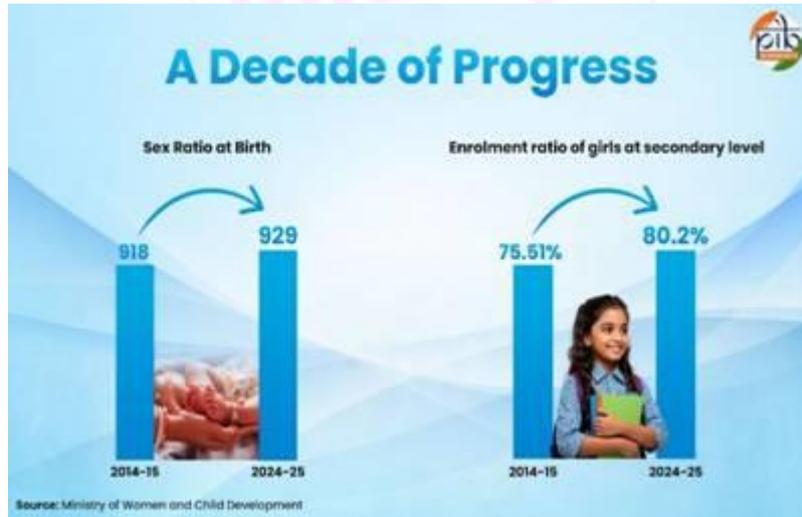

2. విద్యా మరియు సామాజిక గణాంకాలు

- ఉన్నత విద్య: మహిళల నమోదు 2014-15లో 1.57 కోట్ల నుండి 2022-23 నాటికి 2.18 కోట్లకు పెరిగింది.
- Female GER (Gross Enrolment Ratio): 22.9 నుండి 30.2 కి వృద్ధి చెందింది.
- STEM రంగం: UGC NET-JRF స్కాలర్లలో 53% కంటే ఎక్కువ మంది మహిళలే ఉన్నారు.
- మాతృ మరణాల నిష్పత్తి (MMR): 130 (2014-16) నుండి 88 (2021-23) కి తగ్గింది.

3. కీలక ప్రభుత్వ పథకాలు - ప్రస్తుత స్థితి

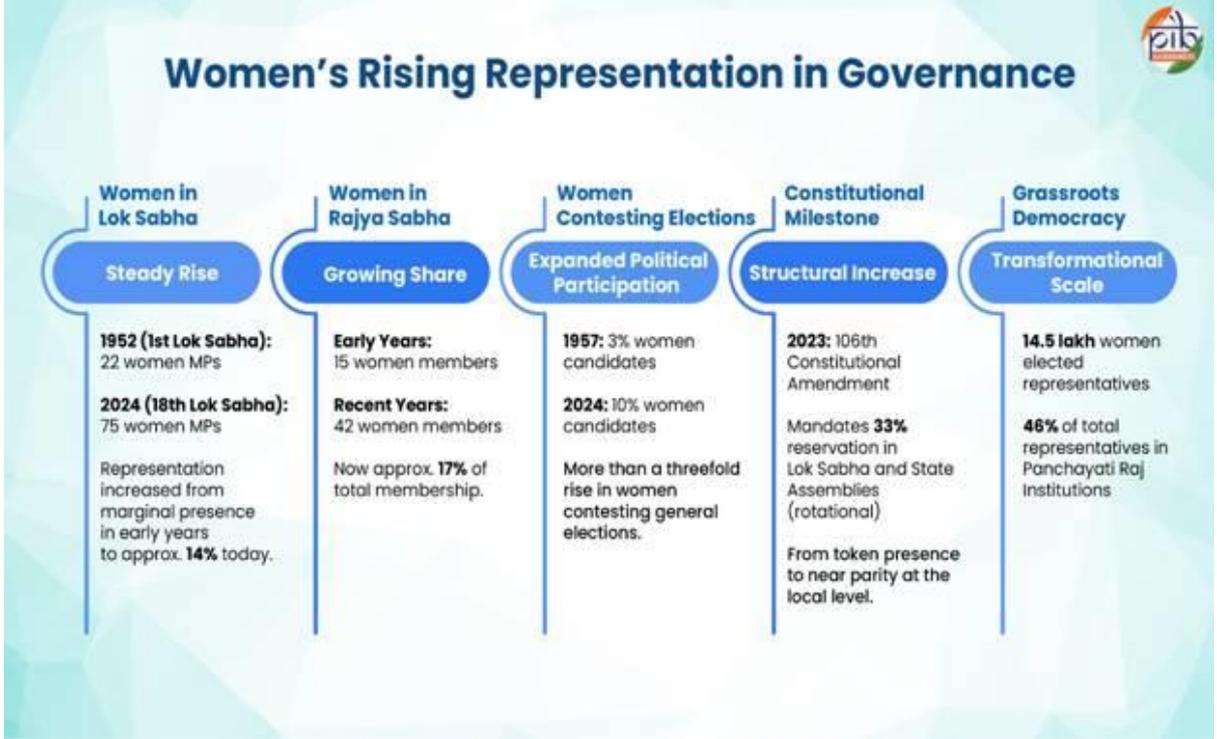
పథకం పేరు	ముఖ్య ఉద్దేశ్యం / గణాంకాలు
సుకన్య సమృద్ధి యోజన (SSY)	వడ్డీ రేటు: 8.2%. ఇప్పటివరకు 4.53 కోట్లకు పైగా ఖాతాలు ప్రారంభం.
PM ఉజ్వల యోజన	10.56 కోట్లకు పైగా ఉచిత LPG కనెక్షన్లు.
జల్ జీవన్ మిషన్	గ్రామీణ కుళాయి నీటి కవరేజీ 16.72% నుండి 81.57% కి పెంపు.
నమో డ్రోన్ దీదీ	15,000 SHGలకు అగ్రికల్చర్ డ్రోన్ల పంపిణీ (80% సబ్సిడీ).
మిషన్ శక్తి	వన్ స్టాప్ సెంటర్లు, మహిళా హెల్ప్‌లైన్ ద్వారా రక్షణ.
PM ముద్రా యోజన	మొత్తం రుణాల్లో 68% మహిళా పారిశ్రామికవేత్తలకే అందాయి.
Lakhpati Didi	3.07 కోట్లకు పైగా మహిళలు లబ్ధి పొందారు.

4. ఆర్థిక మరియు బడ్జెట్ అంశాలు

- జెండర్ బడ్జెట్ 2025-26: భారత చరిత్రలో అత్యధికంగా కేంద్ర బడ్జెట్‌లో 9.37% నిధులు (సుమారు ₹5.01 లక్షల కోట్లు) మహిళా సాధికారతకు కేటాయించారు.

- **DAY-NRLM:** 10.05 కోట్ల గ్రామీణ కుటుంబాలను 90.90 లక్షల స్వయం సహాయక సంఘాలు (SHGs) గా ఏకం చేశారు.
- **GeM (Womaniya):** ప్రభుత్వ ఈ-మార్కెట్ ప్లేస్లో 2 లక్షలకు పైగా మహిళా నేతృత్వంలోని MSEలు నమోదు చేయబడ్డాయి.

5. ఇతర ముఖ్యాంశాలు

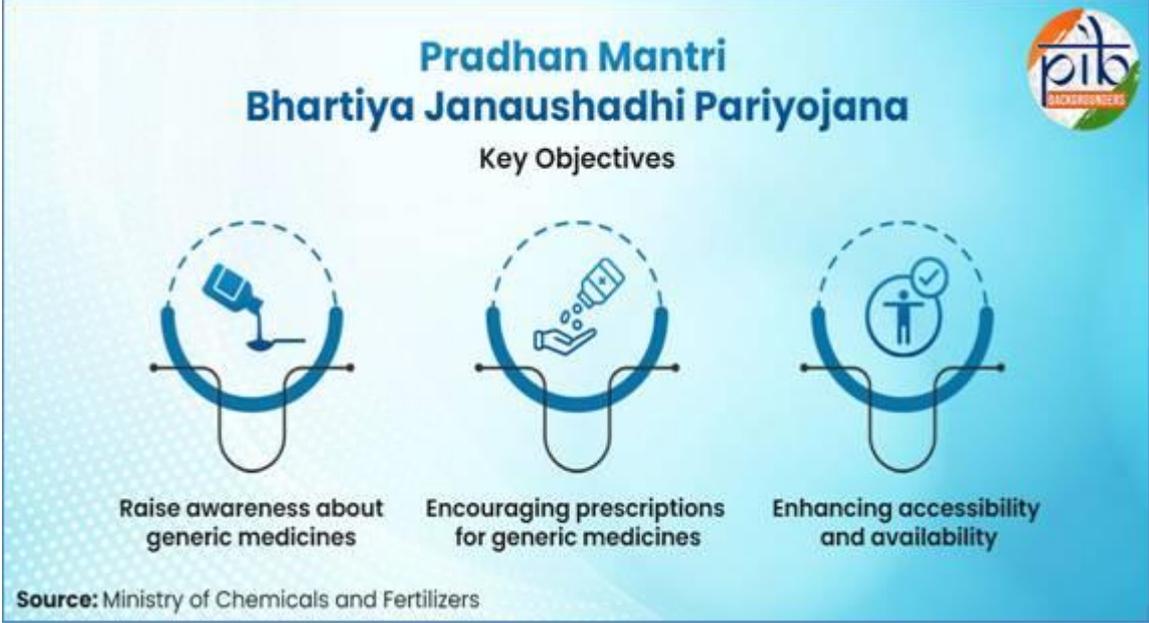
- **Shakti Walk (#SheLeadsBharat):** న్యూఢిల్లీలోని కర్తవ్య పథ్లో నిర్వహించే పాదయాత్ర.
- **Viksit Bharat@2047:** దీని సాధనలో మహిళా నేతృత్వంలోని అభివృద్ధిని (Women-led Development) కీలకంగా గుర్తించారు.
- **బాల్య వివాహాల నిరోధం:** జనవరి 2026 నాటికి 2,153 బాల్య వివాహాలను అడ్డుకున్నారు.

ప్రధాన మంత్రి భారతీయ జనాభా పరియోజన (PMBJP)

నేపథ్యం & లక్ష్యాలు:

- **నోడల్ ఏజెన్సీ:** ఫార్మాస్యూటికల్స్ అండ్ మెడికల్ డివైసెస్ బ్యూరో ఆఫ్ ఇండియా (PMBI), రసాయనాలు మరియు ఎరువుల మంత్రిత్వ శాఖ.

- **ముఖ్య ఉద్దేశ్యం:** నాణ్యమైన జెనరిక్ మందులను తక్కువ ధరలకే (బ్రాండెడ్ ధరల కంటే 50-80% తక్కువ) ప్రజలకు అందుబాటులోకి తీసుకురావడం.
- **జనాషధి దివస్:** ప్రతి సంవత్సరం మార్చి 7న జరుపుకుంటారు (2026లో ఇది 8వ జనాషధి దివస్).
- **2026 థీమ్:** "జనాషధి చౌకైనది, నమ్మదగినది కూడా; ఆదాతో కూడిన ఆరోగ్యం" (Janaushadhi Sasti Bhi, Bharosemand Bhi, Sehat Ki Baat, Bachat Ke Saath).

1. ప్రస్తుత స్థితి మరియు లక్ష్యాలు (గణాంకాలు)

- **ప్రస్తుత కేంద్రాలు:** దేశవ్యాప్తంగా 18,000 కంటే ఎక్కువ జనాషధి కేంద్రాలు (JAKs) పని చేస్తున్నాయి.
- **భవిష్యత్ లక్ష్యం:** మార్చి 2027 నాటికి వీటి సంఖ్యను 25,000కి పెంచాలని ప్రభుత్వం లక్ష్యంగా పెట్టుకుంది.
- **ఉత్పత్తుల శ్రేణి:** 2,110 రకాల మందులు మరియు 315 రకాల సర్జికల్ వస్తువులు అందుబాటులో ఉన్నాయి.
- **ఆర్థిక ఆదా:** జూన్ 2025 నాటికి ఈ పథకం ద్వారా ప్రజలకు సుమారు ₹38,000 కోట్లు ఖర్చు తగ్గింది.

2. ముఖ్యమైన పౌర-కేంద్రీకృత కార్యక్రమాలు

- **జనౌషధి సువిధ శానిటరీ నాప్కిన్లు:** మహిళా ఆరోగ్య రక్షణ కోసం ఆక్సో-బయోడిగ్రేడబుల్ నాప్కిన్లను కేవలం ₹1 కే అందజేస్తున్నారు. (జనవరి 2026 నాటికి 100 కోట్లకు పైగా విక్రయాలు జరిగాయి).
- **జనౌషధి సుగమ్ యాప్:** సమీపంలోని జనౌషధి కేంద్రాన్ని గుర్తించడానికి మరియు మందుల ధరలను పోల్చి చూసుకోవడానికి ఉపయోగపడే మొబైల్ అప్లికేషన్.
- **రైల్వే స్టేషన్లలో కేంద్రాలు:** జనవరి 2026 నాటికి 116 రైల్వే స్టేషన్లలో ఈ కేంద్రాలను ఏర్పాటు చేశారు.

3. కేంద్రం ఏర్పాటుకు అర్హతలు & ప్రోత్సాహకాలు

- **అర్హత:** D.Pharma లేదా B.Pharma చదివిన వారు లేదా అటువంటి అర్హత ఉన్న ఫార్మసిస్ట్లను నియమించుకున్న వ్యక్తులు/సంస్థలు దరఖాస్తు చేసుకోవచ్చు.
- **స్థల అవసరం:** కనీసం 120 చదరపు అడుగులు.
- **ఆర్థిక ప్రోత్సాహకాలు (Incentives):**
 - సాధారణ ప్రోత్సాహకం: గరిష్టంగా ₹5 లక్షల వరకు (నెలవారీ కొనుగోళ్లపై 20%).

- ప్రత్యేక ప్రోత్సాహకం: మహిళలు, దివ్యాంగులు, SC/ST పారిశ్రామికవేత్తలు మరియు ఆస్పిరేషనల్ జిల్లాల్లో (Aspirational Districts) కేంద్రం తెరిచే వారికి అదనంగా ₹2 లక్షల వన్-టైమ్ గ్రాంట్ (ఫర్నిచర్ మరియు కంప్యూటర్ కోసం) ఇస్తారు.

Operational Viability under PMBJP

Sale Margin to Kendra Owners 20% margin in all Medical/Surgical Equipment

<p>Special Incentive</p> <ul style="list-style-type: none"> • An amount of Rs. 2 Lakhs in addition to normal incentives is applicable as: • ₹1.50 lakh – Furniture & fixtures • ₹0.50 lakh – Computer, internet, printer, scanner, etc. • One-time grant for opening of new JAKs against submission of original bills and restricted up to actual expenditure incurred 	<p>Normal Incentive</p> <ul style="list-style-type: none"> • Owners linked with PMBI are eligible for incentives of up to ₹5.00 lakh. • The incentive is calculated at 20% of monthly purchases. • It is subject to a maximum of ₹20,000 per month. • Compliance with prescribed stocking requirements is mandatory. • The incentive continues until the total ceiling of ₹5.00 lakh is reached.
---	--

Source: Ministry of Chemicals and Fertilizers

4. నాణ్యత మరియు సరఫరా వ్యవస్థ

- నాణ్యత ప్రమాణాలు: మందులు తప్పనిసరిగా WHO-GMP ధృవీకరించబడిన తయారీదారుల నుండి సేకరించబడతాయి, మరియు NABL గుర్తింపు పొందిన లాబొరేటరీలలో పరీక్షించబడతాయి.
- సహకార రంగం: ప్రాథమిక వ్యవసాయ సహకార సంఘాలు (PACS) కూడా తమ మౌలిక సదుపాయాలను ఉపయోగించి ఈ కేంద్రాలను ఏర్పాటు చేయడానికి అనుమతించారు.

పరీక్షల కోసం క్వీక్ రివిజన్ పాయింట్స్:

- మంత్రత్వ శాఖ: రసాయనాలు మరియు ఎరువుల మంత్రత్వ శాఖ.
- ధరల తగ్గింపు: 50% నుండి 80%.
- శానిటరీ ప్యాక్ ధర: ₹1.
- 2027 లక్ష్యం: 25,000 కేంద్రాలు.
- ప్రత్యేక కేటగిరీ గ్రాంట్: ₹2 లక్షలు.

MY Bharat – NSS చింతన్ శివర్ 2026

ముఖ్య ఉద్దేశ్యం:

- వికసిత్ భారత్ @ 2047 లక్ష్య సాధనలో భాగంగా యువత భాగస్వామ్యాన్ని బలోపేతం చేయడం.
- క్షేత్రస్థాయిలో MY Bharat మరియు నేషనల్ సర్వీస్ స్కీమ్ (NSS) పనితీరును మెరుగుపరచడం.

నిర్వహణ:

- వేదిక: ఇన్-స్టెమ్ (inStem), బెంగళూరు.
- ముఖ్య అతిథులు: డాక్టర్ మన్నుఖ్ మాండవియా (కేంద్ర మంత్రి), శ్రీమతి రక్షా ఖడ్సే (సహాయ మంత్రి).

1. ప్రధాన నినాదం (The Guiding Spirit)

ఈ సమావేశం మూడు ప్రధాన సూత్రాల ఆధారంగా సాగింది:

1. సంపర్క్ సే సంవాద్ (కలయిక ద్వారా సంభాషణ)
2. సంవాద్ సే సమాధాన్ (సంభాషణ ద్వారా పరిష్కారం)
3. సమాధాన్ సే సంకల్ప్ (పరిష్కారం ద్వారా దృఢ నిశ్చయం)

2. కీలక ప్రతిపాదనలు & నిర్ణయాలు

- **గ్రామసభ స్థాయికి విస్తరణ:** యువజన అభివృద్ధి కార్యక్రమాలను కేవలం నగరాలకే పరిమితం చేయకుండా గ్రామసభ స్థాయి వరకు తీసుకెళ్లాలని నిర్ణయించారు.
- **నిధుల కంటే పనితీరు ముఖ్యం:** "ఫంక్షనాలిటీ (Functionality) మీద దృష్టి పెట్టండి, ఫండ్స్ (Funds) మీద కాదు" అని సహాయ మంత్రి పిలుపునిచ్చారు.
- **కొలాబరేటివ్ పాలసీ ల్యాబ్స్:** యువతకు చేరువయ్యేందుకు, వాలంటీర్ నెట్వర్క్‌ను పెంచడానికి కొత్త వ్యూహాలను రూపొందించారు.

3. పురస్కారాలు - విజేతలు (పోటీ పరీక్షలకు ముఖ్యం)

నేషనల్ ఓటర్స్ డే మరియు బడ్జెట్ క్వెస్ట్ - 2026 కార్యక్రమాల్లో అత్యుత్తమ ప్రతిభ కనబరిచిన అధికారులకు అవార్డులు అందించారు:

అవార్డు విభాగం	విజేత పేరు	హోదా/ప్రాంతం
National Voters' Day (Best State)	శ్రీ అనిల్ కుమార్	స్టేట్ డైరెక్టర్, కేరళ
Budget Quest 2026 (Best State)	శ్రీ సెంథిల్ కుమార్	స్టేట్ డైరెక్టర్, తమిళనాడు
Budget Quest (Best District - 1st)	శ్రీమతి ఎ. నాగలక్ష్మి	బెంగళూరు అర్బన్, కర్ణాటక
Budget Quest (Best District - 2nd)	శ్రీ శివ ఎం.ఎస్.	చెన్నై, తమిళనాడు
Budget Quest (Best District - 3rd)	కుమారి ఖుషూ గుప్తా	హైదరాబాద్, తెలంగాణ

4. వికసిత్ భారత్ @ 2047 లక్ష్యంలో యువత పాత్ర

- **అమృత్ పీఠీ (Amrit Peedhi):** ప్రస్తుత యువతను దేశ నిర్మాణంలో భాగస్వాములను చేస్తూ "అమృత్ పీఠీ"గా సాధికారత కల్పించడం.

- **MY Bharat పోర్టల్:** అన్ని ప్రభుత్వ విభాగాలు ఈ ప్లాట్‌ఫారమ్‌తో అనుసంధానమై యువత అభివృద్ధికి సహకరించాలని (Let's Collaborate for Youth) నిర్ణయించారు.

క్విక్ రివిజన్ పాయింట్స్:

- **చింతన్ శివిర్ జరిగిన నగరం:** బెంగళూరు.
- **సంస్థ:** inStem (Institute for Stem Cell Science and Regenerative Medicine).
- **తెలంగాణ నుండి అవార్డు పొందిన జిల్లా:** హైదరాబాద్ (బడ్జెట్ క్వెస్ట్ 2026లో 3వ స్థానం).
- **ప్రధాన నినాదం:** సంపర్క - సంవాద్ - సమాధాన్ - సంకల్ప.

భారత్-యూకే గ్రీన్ హైడ్రోజన్ సదస్సు 2026

నేపథ్యం:

- **విషయం:** గ్రీన్ హైడ్రోజన్ ప్రమాణాలు (Standards) మరియు భద్రతా ప్రోటోకాల్స్ (Safety Protocols).
- **తేదీ:** 27 ఫిబ్రవరి 2026.
- **వేదిక:** న్యూఢిల్లీ.
- **భాగస్వాములు:** నేషనల్ సెంటర్ ఫర్ హైడ్రోజన్ సేఫ్టీ (NCHS - MNRE కింద పనిచేస్తుంది), బ్రిటిష్ హై కమిషన్, మరియు WRI ఇండియా.

1. ప్రధాన లక్ష్యం

భారతదేశం చేపట్టిన **నేషనల్ గ్రీన్ హైడ్రోజన్ మిషన్ (National Green Hydrogen Mission)** లో భాగంగా గ్రీన్ హైడ్రోజన్ ఉత్పత్తి, నిల్వ, రవాణా మరియు వినియోగం వంటి అన్ని దశలలో అంతర్జాతీయ స్థాయి భద్రతా ప్రమాణాలను మరియు నియంత్రణ చట్టాలను (Regulatory Frameworks) రూపొందించడం.

2. కీలక సంస్థలు - వాటి పాత్ర

సదస్సులో పాల్గొన్న ముఖ్యమైన సంస్థలు మరియు అవి చర్చించిన అంశాలు:

- **BIS (బ్యూరో ఆఫ్ ఇండియన్ స్టాండర్స్):** భారతీయ హైడ్రోజన్ ప్రమాణాలను అంతర్జాతీయ ప్రమాణాలతో అనుసంధానించడం.
- **PESO (పెట్రోలియం అండ్ ఎక్స్‌ప్లోజివ్ సేఫ్టీ ఆర్గనైజేషన్):** హైడ్రోజన్ వ్యవస్థల్లో ప్రమాదాల నిర్వహణ (Hazard Management) మరియు భద్రతా నిబంధనల అమలు.
- **NCHS (నేషనల్ సెంటర్ ఫర్ హైడ్రోజన్ సేఫ్టీ):** హైడ్రోజన్ భద్రత కోసం ప్రత్యేకంగా స్థాపించబడిన జాతీయ కేంద్రం.

3. చర్చించిన సాంకేతిక అంశాలు

- **గ్రీన్ హైడ్రోజన్ వాల్యూ చైన్:** ఉత్పత్తి నుండి వినియోగం వరకు భద్రతా పద్ధతులు.
- **నూతన ఆవిష్కరణలు:** హైడ్రోజన్ లీకేజీలను గుర్తించడానికి అడ్వాన్స్‌డ్ సెన్సార్ టెక్నాలజీలు మరియు AI (ఆర్టిఫిషియల్ ఇంటెలిజెన్స్) ఆధారిత మానిటరింగ్ వ్యవస్థలు.
- **రవాణా:** గ్రీన్ హైడ్రోజన్‌ను సురక్షితంగా తరలించే విధానాలు మరియు రిస్క్ అసెస్‌మెంట్ మెథడాలోజీలు.

4. పోటీ పరీక్షల కోసం 'క్విక్ ఫ్యాక్ట్స్' (Quick Facts)

అంశం	వివరాలు
సదస్సు పేరు	భారత్-యూకే గ్రీన్ హైడ్రోజన్ ఫ్లాండర్స్ కాన్ఫరెన్స్
నోడల్ మంత్రిత్వ శాఖ	కొత్త మరియు పునరుత్పాదక ఇంధన మంత్రిత్వ శాఖ (MNRE)
ముఖ్య అతిథి	పర్వీందర్ మెని (సైంటిఫిక్ సెక్రటరీ, PSA కార్యాలయం)
ముఖ్య భాగస్వామి దేశం	యునైటెడ్ కింగ్డమ్ (UK)
లక్ష్యం	వికసిత్ భారత్ @ 2047 లో భాగంగా క్లీన్ ఎనర్జీ భద్రత

పరీక్షా దృక్పథంతో విశ్లేషణ:

పర్యావరణం మరియు శక్తి (Energy & Environment) విభాగంలో గ్రీన్ హైడ్రోజన్ ఒక ముఖ్యమైన టాపిక్. భారతదేశం ప్రపంచ గ్రీన్ హైడ్రోజన్ హబ్ గా ఎదగాలంటే **భద్రత (Safety)** మరియు **ప్రమాణాలు (Standards)** ఎంత కీలకమో ఈ సదస్సు స్పష్టం చేస్తోంది. మెయిన్ పరీక్షల్లో "భారత ఇంధన భద్రత - సవాళ్లు" అనే ప్రశ్న వచ్చినప్పుడు ఈ అంతర్జాతీయ సహకారం గురించి ప్రస్తావించడం ఉపయోగకరం.

ఉత్తరాఖండ్ అభివృద్ధి మరియు కేంద్ర ప్రభుత్వ మద్దతు (2026 అప్ డేట్స్)

1. మౌలిక సదుపాయాలు మరియు బడ్జెట్ కేటాయింపులు:

- **నిధుల వ్యత్యాసం:** 2004-2014 మధ్య ఉత్తరాఖండ్ కు ₹54,000 కోట్లు అందగా, 2014-2024 మధ్య మోదీ ప్రభుత్వం ₹1.87 లక్షల కోట్లు అందించింది.
- **రైల్వే బడ్జెట్:** గత తొమ్మిదేళ్లలో ఉత్తరాఖండ్ సగటు రైల్వే బడ్జెట్ ₹187 కోట్ల నుండి ₹4,770 కోట్లకు పెరిగింది.

- ముఖ్యమైన ప్రాజెక్టులు: * చార్ థామ్ మహామర్ ప్రాజెక్ట్: ₹12,000 కోట్లతో 900 కి.మీ పొడవునా కేదార్నాథ్, బద్రీనాథ్, యమునోత్రి, గంగోత్రిలను కలుపుతుంది.
- ఢిల్లీ-డెహ్రాడూన్ ఎకనామిక్ కారిడార్: ₹8,000 కోట్లు.
- పర్యటనాల పరియోజన: రోప్వే అభివృద్ధి కోసం ₹2,400 కోట్లు.

2. ఆర్థిక సూచీలు (Economic Indicators):

- తలసరి ఆదాయం (Per Capita Income): 2014లో ₹1,80,000 ఉండగా, ప్రస్తుతం అది ₹2,74,000కి పెరిగింది.
- రాష్ట్ర స్థూల ఉత్పత్తి (GSDP): ₹2.22 లక్షల కోట్ల నుండి ₹3.82 లక్షల కోట్లకు వృద్ధి చెందింది.

చట్టపరమైన మరియు పాలనా సంస్కరణలు

- యూనిఫాం సివిల్ కోడ్ (UCC): భారతదేశంలో యూనిఫాం సివిల్ కోడ్ను అమలు చేసిన మొదటి రాష్ట్రంగా ఉత్తరాఖండ్ నిలిచింది. ఇది జనాభా మార్పులను (Demographic changes) అరికట్టడంలో ప్రభావవంతంగా పనిచేస్తుందని పేర్కొన్నారు.
- CAA (పౌరసత్వ సవరణ చట్టం): పాకిస్తాన్ మరియు ఆఫ్ఘనిస్తాన్ నుండి వచ్చిన 162 మంది శరణార్థులకు ఉత్తరాఖండ్లో భారత పౌరసత్వం కల్పించారు.
- కొత్త న్యాయ సంహిత (New Nyaya Sanhita): బ్రిటిష్ కాలం నాటి చట్టాలను రద్దు చేస్తూ ప్రవేశపెట్టిన ఈ కొత్త చట్టాలు 2028 నాటికి పూర్తిస్థాయిలో అమలులోకి వస్తాయి. దీనివల్ల FIR నుండి సుప్రీంకోర్టు తీర్పు వరకు ప్రక్రియ 3 ఏళ్లలోపు ముగుస్తుంది.
- గుడ్ గవర్నెన్స్: 1,900 మంది యువతకు పోలీసు కానిస్టేబుల్ ఉద్యోగాలను ఎటువంటి అవినీతి (Kharchi or Parchi) లేకుండా పారదర్శకంగా అందించారు.

సామాజిక సంక్షేమ గణాంకాలు (Uttarakhand Specific)

పథకం	లబ్ధిదారుల సంఖ్య/ వివరాలు
ఆయుష్మాన్ భారత్	62 లక్షల మందికి ₹5 లక్షల వరకు ఉచిత వైద్యం.
జల్ జీవన్ మిషన్	14 లక్షల గృహాలకు నీటి కనెక్షన్లు.
PM కిసాన్ సమాన్ నిధి	10 లక్షల మందికి పైగా రైతులు.

పథకం	లబ్ధిదారుల సంఖ్య/ వివరాలు
PM గరీబ్ కళ్యాణ్ అన్న యోజన	60 లక్షల మందికి నెలకు 5 కేజీల ఉచిత బియ్యం/గోధుమలు.
PM ఉజ్వల యోజన	5.3 లక్షల మంది మహిళలకు ఉచిత LPG కనెక్షన్లు.
స్వచ్ఛ భారత్ మిషన్	5.8 లక్షల గృహాల్లో మరుగుదొడ్ల నిర్మాణం.

ఇతర కీలక అంశాలు:

- **వైబ్రెంట్ విలేజెస్ ప్రోగ్రామ్:** సరిహద్దు గ్రామాలను "భారతదేశపు మొదటి గ్రామాలు"గా గుర్తించి, అక్కడి నుండి వలసలను అరికట్టడం.
- **కుంభమేళా 2027:** హరిద్వార్ లో జరగనున్న కుంభమేళా కోసం కేంద్రం భారీగా నిధులను కేటాయించింది.
- **ఆక్రమణల తొలగింపు:** ఉత్తరాఖండ్ లో చోరబాటుదారులు చేసిన 10,000 కంటే ఎక్కువ ఆక్రమణలను ప్రభుత్వం తొలగించింది.

లక్షద్వీప్ సముద్ర ఆధారిత డీశాలినేషన్ ప్రాజెక్టులు

నేపథ్యం:

- **నిర్వహణ:** నేషనల్ ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ ఓషన్ టెక్నాలజీ (NIOT).
- **లక్ష్యం:** ద్వీపకల్ప ప్రాంతాల్లో తాగునీటి భద్రతను పెంచడం మరియు స్వచ్ఛ ఇంధన వనరులను ప్రోత్సహించడం.

1. వినియోగిస్తున్న సాంకేతికతలు (Technologies)

పోటీ పరీక్షల్లో ఈ క్రింది రెండు సాంకేతికతల గురించి అడిగే అవకాశం ఉంది:

A. లో ఔంపరేచర్ ధర్మల్ డీశాలినేషన్ (LTTD):

- **విధానం:** సముద్ర ఉపరితలంలోని వెచ్చని నీటికి మరియు సుమారు 350-400 మీటర్ల లోతులో ఉండే చల్లని నీటికి మధ్య ఉన్న **ఉష్ణోగ్రత వ్యత్యాసాన్ని** ఉపయోగించి ఉప్పు నీటిని తాగునీరుగా మారుస్తారు.
- **ప్రస్తుత స్థితి:** లక్షదీప్ లోని 8 **దీప్పాల్స్** ఈ ప్లాంట్లు ఇప్పటికే విజయవంతంగా పనిచేస్తున్నాయి.
- **ప్రయోజనం:** భూగర్భ జలాలు తక్కువగా ఉన్న ప్రాంతాల్లో నిరంతర తాగునీటి సరఫరా.

B. ఓషన్ ధర్మల్ ఎనర్జీ కన్వర్షన్ (OTEC) ఆధారిత డీశాలినేషన్:

- **విశిష్టత:** ఇది భారతదేశపు **మొదటి OTEC ఆధారిత ప్లాంట్**. ఇది **కవరట్టి (Kavaratti)** లో నిర్మించబడుతోంది.
- **పనితీరు:** సముద్ర ఉష్ణ శక్తిని ఉపయోగించి **విద్యుత్తును** మరియు **తాగునీటిని** ఒకేసారి ఉత్పత్తి చేస్తుంది.
- **పైప్ లైన్:** సుమారు 1,000 మీటర్ల కంటే ఎక్కువ లోతు నుండి చల్లని నీటిని తీసుకురావడానికి **3.8 కి.మీ** పొడవైన **హై-డెన్సిటీ పాలిథిలీన్ పైప్ లైన్**ను ఉపయోగిస్తున్నారు.
- **సామర్థ్యం:** రోజుకు సుమారు **100 క్యూబిక్ మీటర్ల** తాగునీటిని ఉత్పత్తి చేస్తుంది.

2. ప్రాజెక్ట్ ప్రాముఖ్యత (Significance)

- **ఇంధన స్వయంసమృద్ధి:** సాధారణంగా ద్వీపాల్లో విద్యుత్ కోసం డీజిల్ జనరేటర్లపై ఆధారపడతారు. OTEC ప్లాంట్ ద్వారా డీజిల్ అవసరం లేకుండానే స్వచ్ఛమైన విద్యుత్ మరియు నీరు లభిస్తాయి.
- **పర్యావరణ హితం:** ఇది పూర్తిగా పునరుత్పాదక ఇంధన వనరు (Renewable Energy), దీనివల్ల కర్బన ఉద్ఘాటాలు తగ్గుతాయి.
- **స్వదేశీ సాంకేతికత:** NIOT ద్వారా దేశీయంగా అభివృద్ధి చేసిన సాంకేతికతను (Indigenous Technology) ఇక్కడ వినియోగిస్తున్నారు.

3. పోటీ పరీక్షల కోసం 'క్విక్ ఫ్యాక్ట్స్' (Quick Facts)

అంశం	వివరాలు
నిర్వహణ సంస్థ	NIOT (చెన్నై)
మొదటి OTEC ప్లాంట్ ఎక్కడ?	కవరట్టి, లక్షద్వీప్
LTTD అంటే ఏమిటి?	Low Temperature Thermal Desalination
పైప్ లైన్ పొడవు	3.8 కి.మీ (లోతు 1000+ మీటర్లు)
ప్రయోజనం	తాగునీరు + విద్యుత్ ఉత్పత్తి

కోటా విమానాశ్రయం - హడోతీ ప్రాంత అభివృద్ధి (Hadoti Region)

నేపథ్యం:

- **కార్యక్రమం:** కోటా విమానాశ్రయ శంకుస్థాపన (వీడియో సందేశం ద్వారా).
- **తేదీ:** మార్చి 7, 2026.
- **అంచనా వ్యయం:** సుమారు ₹1,500 కోట్లు.
- **లబ్ధి పొందే ప్రాంతం:** హడోతీ రీజియన్ (కోటా, బూందీ, బారన్ మరియు ఝులావర్ జిల్లాలు).

1. కనెక్టివిటీ మరియు మౌలిక సదుపాయాలు

- **మల్టీ-మోడల్ కనెక్టివిటీ:** కోటా ఇప్పటికే రైలు మరియు రోడ్డు మార్గాల ద్వారా బలోపేతం చేయబడింది. ఇప్పుడు విమానయాన సౌకర్యం తోడవుతోంది.
- **అమృత్ భారత్ స్టేషన్ పథకం:** కోటాలోని రెండు ప్రధాన రైల్వే స్టేషన్లను ఈ పథకం కింద ఆధునీకరిస్తున్నారు.
- **ఢిల్లీ-ముంబై ఎక్స్‌ప్రెస్‌వే:** ఈ ఎక్స్‌ప్రెస్‌వే కోటా మరియు బూందీ గుండా వెళ్తూ ఈ ప్రాంత పారిశ్రామిక అభివృద్ధికి కొత్త ద్వారాలను తెరుస్తుంది.

2. ప్రాంతీయ ప్రాముఖ్యత - విద్య మరియు ఇంధనం

ప్రధాని తన ప్రసంగంలో కోటాను రెండు ప్రధాన రంగాల కేంద్రంగా అభివర్ణించారు:

- **ఎడ్యుకేషన్ హబ్:** దేశవ్యాప్తంగా విద్యార్థులకు కోటా ఒక ప్రధాన కోచింగ్ సెంటర్.
- **ఎనర్జీ హబ్:** ఇక్కడ అణు (Nuclear), బొగ్గు (Coal), గ్యాస్ మరియు జల శక్తి (Hydro power) ద్వారా విద్యుత్ ఉత్పత్తి జరుగుతోంది.
- **స్థానిక ఉత్పత్తులు:** కోటా డోరియా చీరలు (Kota Doria), కోటా స్టోన్, మరియు బూందీ బాస్మతీ బియ్యం వంటి ఉత్పత్తులకు అంతర్జాతీయ గుర్తింపు పెరగడానికి ఈ విమానాశ్రయం దోహదపడుతుంది.

3. పర్యాటక రంగం (Tourism)

విమాన సౌకర్యం మెరుగుపడటం వల్ల ఈ క్రింది పర్యాటక ప్రాంతాలకు అంతర్జాతీయ పర్యాటకుల రాక పెరుగుతుంది:

- **ఆధ్యాత్మిక ప్రాంతాలు:** శ్రీ మధురాధీష్ జీ మరియు గరాడియా మహాదేవ్ ఆలయాలు.
- **వన్యప్రాణి కేంద్రాలు:** ముకుందర హిల్స్ (Mukundara Hills).

4. జాతీయ విమానయాన రంగం - గణాంకాలు

పోటీ పరీక్షలలో అడిగే అవకాశం ఉన్న ముఖ్యమైన డేటా:

- **విమానాశ్రయాల సంఖ్య:** 2014లో దేశంలో 70 విమానాశ్రయాలు ఉండగా, ప్రస్తుతం వాటి సంఖ్య 160 దాటింది.

- **వికేంద్రీకృత వృద్ధి:** కేవలం మెట్రో నగరాలకే పరిమితం కాకుండా చిన్న పట్టణాలకు (Tier-2 & Tier-3 cities) విమాన సౌకర్యాలను విస్తరించడం 'ఉడాన్' (UDAN) వంటి పథకాల లక్ష్యం.

5. పోటీ పరీక్షల కోసం 'క్విక్ ఫ్యాక్ట్స్' (Quick Facts)

అంశం	వివరాలు
విమానాశ్రయం పేరు	కోటా ఎయిర్పోర్ట్ (రాజస్థాన్)
బడ్జెట్	₹1,500 కోట్లు
ప్రాంతం	హాడోతి (Hadoti)
ముఖ్య నినాదం	వికసిత్ రాజస్థాన్ ద్వారా వికసిత్ భారత్
లోకసభ స్పీకర్	ఓం బిర్లా (కోటా ఎంపీ)

9వ అంతర్జాతీయ సంతాల్ సదస్సు - 2026

నేపథ్యం:

- **వేదిక:** డార్జిలింగ్, పశ్చిమ బెంగాల్.
- **ముఖ్య అతిథి:** రాష్ట్రపతి ద్రౌపది ముర్ము.
- **ముఖ్య ఉద్దేశ్యం:** సంతాల్ తెగ భాష, సంస్కృతి మరియు వారసత్వాన్ని పరిరక్షించడం.

1. చారిత్రక ప్రాధాన్యత (సంతాల్ తిరుగుబాటు)

రాష్ట్రపతి తన ప్రసంగంలో సంతాల్ తెగకు చెందిన ప్రముఖ స్వాతంత్ర్య సమరయోధులను స్మరించుకున్నారు:

- **తిల్కా మార్జి (Tilka Majhi):** సుమారు 240 ఏళ్ల క్రితమే బ్రిటిష్ దోపిడీకి వ్యతిరేకంగా తిరుగుబాటు బావుటా ఎగురవేశారు.
- **సంతాల్ హుల్ (Santal Hul - 1855):** సిద్ధో-కాన్ఘు, చంద్-బైరవ్ (సోదరులు) మరియు ఘాలో-ఝానో (సోదరీమణులు) నేతృత్వంలో జరిగిన చారిత్రక తిరుగుబాటు.

2. భాషా మరియు సాహిత్య అభివృద్ధి

- **సంతాల్ భాష:** 2003లో భారత రాజ్యాంగంలోని 8వ షెడ్యూల్లో చేర్చబడింది.
- **ఓల్ చికి లిపి (Ol Chiki Script):** దీనిని 1925లో పండిట్ రఘునాథ్ ముర్ము కనుగొన్నారు. 2025లో ఈ లిపి ఆవిష్కరణ జరిగి 100 ఏళ్లు (Centenary) వూర్తయ్యింది.
- **ముఖ్య రచనలు:** పండిట్ రఘునాథ్ ముర్ము రాసిన "బిదు చందన్", "ఖేర్వాల్ వీర్", "దాలేగే ధన్", మరియు "సిద్ధో కాన్ఘు - సంతాల్ హుల్" వంటి నాటకాలు సంతాల్ సాహిత్యంలో మైలురాళ్లు.
- **రాజ్యాంగం:** గత ఏడాది (2025) అటల్ బిహారీ వాజ్ పేయి జయంతి సందర్భంగా ఓల్ చికి లిపిలో వ్రాసిన భారత రాజ్యాంగ ప్రతిని విడుదల చేశారు.

3. పర్యావరణం మరియు సంస్కృతి

- **ప్రకృతి పరిరక్షణ:** గిరిజన తెగలు ప్రకృతితో మమేకమై జీవించే విధానాన్ని (Harmony with Nature) భవిష్యత్ తరాలకు అందించాలని రాష్ట్రపతి పిలుపునిచ్చారు.
- **ఆధునిక అభివృద్ధి:** జానపద కళలు, సంప్రదాయాలను కాపాడుకుంటూనే, గిరిజన సమాజం ఆధునిక విద్య, ఆరోగ్యం మరియు ఆర్థిక సాధికారత వైపు అడుగులు వేయాలని సూచించారు.

4. పోటీ పరీక్షల కోసం 'క్విక్ నోట్స్' (Quick Notes)

అంశం	వివరాలు
సదస్సు	9వ అంతర్జాతీయ సంతాల్ కాన్ఫరెన్స్
సంతాల్ లిపి	ఓల్ చికి (Ol Chiki)
లిపి ఆవిష్కర్త	పండిట్ రఘునాథ్ ముర్ము (1925)
రాజ్యాంగ హోదా	8వ షెడ్యూల్ (2003లో చేర్చబడింది)
సంతాల్ హుల్	1855లో జరిగిన తిరుగుబాటు

Source: PIB

